

STORTINGET

Innst. 205 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden – ny § 50 a om særskilte bestemmelser om behandling av meddelelser fra regjeringen om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning

Til Stortinget

Bakgrunn

I Prop. 56 L (2019–2020) foreslo regjeringen midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koralaloven). Innst. 204 L (2019–2020) fra den særskilte komité for å behandle spesielle saker vedrørende korona-krisen ble avgitt 21. mars 2020, og samme dag gjennomførte Stortinget førstegangs behandling av loven.

Loven § 2 inneholder en forskriftshjemmel hvor Kongen i midlertidige forskrifter kan utfylle, supplere eller fravike bestemmelser i nærmere opplistede lover så langt dette er nødvendig for å oppfylle lovens formål.

Loven § 5 gir bestemmelser om meddelelse til Stortinget om slike forskrifter og lyder:

«§ 5 Meddelelse til Stortinget

Forskrifter gitt med hjemmel i denne lov skal etter kunngjøring umiddelbart meddeles Stortinget skriftlig.

Dersom stortingsrepresentanter, som til sammen representerer minst en tredjedel av Stortingets medlemmer, ikke kan støtte en bestemt forskrift, eller deler av forskriften, og uttrykker dette skriftlig i tråd med vedtatt arbeidsordning i Stortinget, plikter Kongen straks å oppheve de aktuelle bestemmelsene. Vedtaket om opphevelse av forskrift meddeles Stortinget i samsvar med bestemmelsene i første ledd.»

For at den kontrollmekanisme som beskrives i loven § 5 skal kunne fungere, må det etableres prosedyrer for:

- regjeringens oversendelse av meddelelser til Stortinget.
- bekjentgjøring av slike meddelelser for stortingsrepresentantene.
- hvordan manglende støtte til en bestemt forskrift eller deler av forskrift fra stortingsrepresentanter som til samme representerer minst en tredjedel av Stortingets medlemmer, kan uttrykkes skriftlig og oversendes regjeringen.

Paragraf 5 i koralaloven viser til «vedtatt arbeidsordning i Stortinget», jf. Grunnloven § 66, som viser til «den der vedtatte orden». Det kan i prinsippet vedtas særskilte bestemmelser vedrørende prosedyren etter koralaloven § 5. Gitt den helt spesielle situasjonen foreslås det likevel at det tas inn en egen bestemmelse om disse forholdene i Stortingets forretningsorden, som er Stortingets ordinære arbeidsordningsreglement. Dette sikrer at bestemmelsene vil være enkelt tilgjengelige, og gir en tydelig forankring i Grunnloven § 66. Bestemmelsen foreslås tatt inn som en ny siste bestemmelse § 50 a i kapittel 6 om Stortingets arbeidsordning. Bestemmelsen kan tre i kraft straks.

Presidentskapet legger på denne bakgrunn frem et forslag til endring av Stortingets forretningsorden ved at det innføres en ny § 50 a om behandling av meddelelser fra regjeringen om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning.

Nærmere om forslaget til ny § 50 a

Meddelelser fra regjeringen

«Meddelelse» er ikke et presist juridisk begrep. Begrepet «meddele» brukes f.eks. i Grunnloven § 80 om at Kongen innen siste hverdag i september skal meddele sin resolusjon på de lovbeslutninger som ikke allerede er avgjort (dvs. sanksjonert). Slike meddelelser om sanksjon av lover skjer i brev fra Statsministerens kontor som refereres muntlig i et stortingsmøte.

Det er videre eksempler på at statsministre har gitt muntlige «meddelelser» til Stortinget når en regjering har gått av, eller ved vesentlige endringer i regjeringens sammensetning.

Det er ellers vanlig at Statsministerens kontor sender brev til Stortingets presidentskap om ulike beslutninger truffet i statsråd som Stortinget skal ha kunnskap om, for eksempel skifte av statsråder eller endringer i departementenes ansvarsområder. Disse har imidlertid gjennomgående ikke vært omtalt som «meddelelser». Slike brev refereres likevel i stortingsmøter, slik at forsamlingen skal være kjent med innholdet.

I den nye koronalovent er det lagt til grunn at stortingsrepresentantene skal kunne agere svært raskt, noe som ikke vil være forenlig med en prosedyre om at meddelelser skal skje muntlig i et stortingsmøte. For meddelelser om forskrifter fastsatt i medhold av fullmaktslovgivning, som utfyller, supplerer eller fraviker gjeldende lovgivning, foreslås det derfor at det legges opp til en skriftlig prosedyre, slik at Statsministerens kontor kan orientere om meddelelser gjennom et brev til Stortingets presidentskap – slik de gjør for en del andre beslutninger truffet i statsråd. Den nye bestemmelsen tar på dette punkt sikte på å omfatte meddelelser ikke bare etter den nye koronalovent, men også meddelelser om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning fastsatt etter f.eks. smittevernloven og beredskapsloven, se nærmere om dette nedenfor.

Regjeringens plikt etter koronalovent § 5 til å gi Stortinget meddelelse om fastsatte forskrifter vil i så fall være oppfylt når regjeringens brev er mottatt av Stortingets presidentskap på vegne av Stortinget. Det forutsettes at presidentskapet straks registrerer og bekjentgjør slik meddelelse som omtalt nedenfor.

Bekjentgjøring av meddelelser for representantene

Et system basert på at meddelelser først refereres muntlig i et stortingsmøte, slik det normalt skjer med brev fra Statsministerens kontor med orienteringer om beslutninger truffet av Kongen i statsråd, vil i en del situasjoner kunne føre til unødvendig forsinkelse, særlig hvis Stortinget ikke er samlet, men også dersom det er lang tid mellom to stortingsmøter. Statsråd holdes normalt på fredager, hvilket innebærer at det normalt vil gå flere dager til neste stortingsmøte selv om Stortinget el-

lers er samlet. Det foreslås derfor at Stortingets presidentskap umiddelbart bringer meddelelsen til hver enkelt representants kunnskap på egnet måte. Dette kan skje i elektronisk form, papirutgave eller på annen egnet måte. Elektronisk kommunikasjon vil nesten uten unntak være det mest praktiske, og det antas at dette vil være hovedregelen, men det bør også tas høyde for at det kan være situasjoner hvor dette ikke er aktuelt.

I likhet med andre saker som Stortingets presidentskap mottar, og som Stortinget skal orienteres om, foreslås det også at brevet fra Statsministerens kontor ved første mulige anledning refereres i et stortingsmøte, slik at meddelelsen inntas i Stortingets referater for ettertiden.

Fremgangsmåte dersom et mindretall ikke støtter en forskrift eller deler av en forskrift fastsatt i medhold av koronalovent

Presidentskapet eller Stortingets president har gjennom Stortingets forretningsorden på flere områder en sentral funksjon når det gjelder skriftlig formidling av dokumenter fra representantene til regjeringen, f.eks. interpellasjoner, spørsmål til skriftlig besvarelse, begjæringer om utlevering av dokumenter mv. Det er også presidentskapet som formelt oversender Stortingets vedtak til regjeringen. Det foreslås at det bygges videre på dette systemet, slik at manglende støtte til en forskrift eller del av en forskrift fastsatt i medhold av koronalovent uttrykkes skriftlig overfor Stortingets presidentskap, som umiddelbart oversender en melding til regjeringen om dette.

I praksis vil koordineringen blant stortingsrepresentantene måtte skje i partigruppene. En særskilt utfordring med dette er hvordan en skal kunne etablere sikkerhet for at minst en tredjedel av Stortingets representanter faktisk ikke støtter en forskrift eller del av en forskrift, da det kan forekomme at en representant ikke er enig med egen partigruppe. Gitt tidsaspektet, vil det neppe være praktisk i nåværende situasjon med en ordning som forutsetter at det innhentes underskrift fra den enkelte representant.

Det legges derfor til grunn at partigruppene kan fremsette en skriftlig erklæring om manglende støtte på vegne av sin partigruppe (eventuelt den enkelte representant dersom vedkommende ikke er medlem av en partigruppe). Det forutsettes da at partigruppene forviser seg om at de har fullmakt til å fremsette en erklæring på vegne av representantene i sin gruppe, herunder at det opplyses særskilt dersom én eller flere representanter i gruppen ikke finner å kunne stille seg bak erklæringen.

Når presidentskapet har mottatt erklæring fra partigrupper (eller fra frittstående stortingsrepresentanter som ikke er medlem av en partigruppe) som til sammen utgjør minst en tredjedel av representantene, må presidentskapet straks registrere denne og sende en skriftlig melding om dette til regjeringen. Regjeringen skal da

straks oppheve de aktuelle bestemmelsene, jf. koronaloven § 5 annet ledd.

Forslag til ny bestemmelse i Stortingets forretningsorden

Presidentskapet fremmer på bakgrunn av det ovenstående forslag om at ny § 50 a gis følgende ordlyd:

«50 a. *Behandling av meddelelser fra regjeringen om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning*

En meddelelse fra regjeringen om forskrift fastsatt av Kongen som utfyller, supplerer eller fraviker gjeldende lovgivning, sendes Stortingets presidentkap, som sørger for at meddelelsen snarest mulig gjøres tilgjengelig for representantene på egnet måte. Meddelelsen refereres i første stortingsmøte etter at den er mottatt. Tilsvarende fremgangsmåte følges for meddelelse fra regjeringen om opphevelse av slik forskrift.

Dersom presidentskapet mottar skriftlig erklæring fra stortingsrepresentanter som til sammen representerer minst en tredjedel av Stortingets medlemmer om at de ikke kan støtte en bestemt forskrift, eller deler av forskriften, fastsatt i medhold av midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven), skal Stortingets presidentkap umiddelbart sende skriftlig melding til regjeringen om dette.»

Nærmere om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning vedtatt i medhold av annen fullmaktslovgivning enn koronaloven

Også beredskapsloven § 3 og smittevernloven § 7-12 har fullmakter som innebærer at Kongen kan fastsette bestemmelser som avviker fra gjeldende lovgivning. Slike bestemmelser kan oppheves av Kongen eller Stortinget, men det er ikke fastsatt særskilte rettigheter for et mindretall i Stortinget. Problemstillingen knyttet til meddelelser fra regjeringen og bekjentgjøring av disse overfor representantene er imidlertid parallell. Det foreslås derfor at første ledd i den nye bestemmelsen i forretningsordenen gjøres generell, slik at den også omfatter eventuelle meddelelser etter disse lovene.

Ny § 50 a annet ledd, som er særskilt tilpasset koronaloven, vil derimot ikke ha tilsvarende anvendelse for slike meddelelser.

Ikrafttredelse og opphevelse av ny bestemmelse

Det er i Innst. 204 L (2019–2020) foreslått at koronaloven skal tre i kraft straks, og oppheves en måned etter ikrafttredelse. I Innst. 204 L (2019–2020) er imidler-

tid den særskilte komité åpen for at Stortinget kan forlenge lovens varighet dersom behovet for loven etter en måned ikke er redusert, og dersom erfaringene med loven gjør en forlengelse forsvarlig. Dette vil i så fall kreve at Stortinget fatter nytt lovvedtak. Det er derfor praktisk om prosedyrebestemmelsen i Stortingets forretningsorden kan bli stående så lenge fullmaktsloven er i kraft. Det foreslås derfor at bestemmelsen i forretningsordenen § 50 a forblir i kraft til den oppheves av Stortinget, når behovet for den er falt bort.

Det foreslås at den nye bestemmelsen i Stortingets forretningsorden § 50 a trer i kraft straks.

Presidentskapets tilråding

Tilrådingen fremmes av et samlet presidentkap.

Presidentskapet rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endring:

Ny § 50 a skal lyde:

§ 50 a. *Behandling av meddelelser fra regjeringen om forskrifter som avviker fra gjeldende lovgivning*

En meddelelse fra regjeringen om forskrift fastsatt av Kongen som utfyller, supplerer eller fraviker gjeldende lovgivning, sendes Stortingets presidentkap, som sørger for at meddelelsen snarest mulig gjøres tilgjengelig for representantene på egnet måte. Meddelelsen refereres i første stortingsmøte etter at den er mottatt. Tilsvarende fremgangsmåte følges for meddelelse fra regjeringen om opphevelse av slik forskrift.

Dersom presidentskapet mottar skriftlig erklæring fra stortingsrepresentanter som til sammen representerer minst en tredjedel av Stortingets medlemmer om at de ikke kan støtte en bestemt forskrift, eller deler av forskriften, fastsatt i medhold av midlertidig lov om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven), skal Stortingets presidentkap umiddelbart sende skriftlig melding til regjeringen om dette.

II

Bestemmelsen trer i kraft straks.

Oslo, i Stortingets presidentkap, den 23. mars 2020

Tone Wilhelmsen Trøen

Eva Kristin Hansen

Morten Wold

Magne Rommetveit

Nils T. Bjørke

Ingjerd Schou

